

Franckesche Stiftungen zu Halle

Considerationes Modestae & pacificae Controversiarum De Justificatione, Purgatorio, Invocatione Sanctorum, Christi mediatore, & Euchariastia

Forbes, William

Helmstadii, A. MDCCIV.

VD18 11391456

Cap. I. An in missa verum sacrificium Deo offeratur.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-219598

Urbanum IV. instituisse primum festum corporis Domini, & solennem illam processionem, Bellarminus ipse negare non potest; sed quod contendit, *eam institutionem nullo modo* (Pag. 444.) *reprehendi posse, quin immo optimas fuisse rationes ejus festi introducendi, quam id verum sit, ex praedictis judicet lector aequus. Certe circumgestare hoc vestrum, (ut ait Episcop. elienfis in Resp. ad cardin. Bellarm. Apolog. cap. 8.) praeepto Christi contrarium est, nec ei usquam scriptura favet: contrarium & instituto. Institutum enim tum sacrificii, ut absumi; tum sacramenti, ut accipi, manducari, non recondi & circumferri, &c. Sed de his haec sufficiant. Reliqua controversa de eucharistia, in librum sequentem rejicimus, ne hic ultra modum excreseat.*

Pag. 445.

Liber III.

de

Sacrificio missae

& annexis.

CAP. I.

An in missa verum sacrificium Deo offeratur.

Quod

Quod ad nomen *Missae* attinet, *hebraicum vel chaldaicum esse, putidissimum commentum est*, inquit, post alios plurimos doctissimos viros, in primis autem Picherellum presbyterum in locum Matthaei de S. coenae institutio. cap. 26. 26. dissertat, de *Missâ* cap. 1. If. Casaubonus, Exercit. 16. * pag. 582. Hanc sententiam Bellarminus etiam, & alii docti Romanenses, exploserunt dudum, ut, qui diversum sentiunt, plane ridiculi sint, & neque hebraicas neque chaldaicas literas se intelligere, manifeste ostendant. Vocabulum certe latinum est, & inventum circa finem, ut videtur, tertii seculi, vel paulo ante. Nam si vere est epistola Cornelii papae ad Lupicinum viennensem, circa annum Domini 250. notum jam erat istud vocabulum; ut recte ait Casaub. l. c. Neque a *missae* nomine abhorrent Protest. aequiores, ut ex Confessione augustana, & Rituali anglicanae Ecclesiae, (pag. 446.) in quo legere est nomina illa, *Christimas* & *Michaëlmass*, id est, *Missâ Christi*, & *Missâ Michaelis*, evidenter patet.

Neque etiam a nomine *oblationis*, *sacrificii* & *immolationis* abhorrent. Oecolampad. in epistola ad Hedionem, Epist. lib. 1. *Quid mali est, cum majoribus nostris, tam orientalibus quam occidentalibus, recordationem tanti sacrificii, immolationem vocare? modo absint perniciosae opiniones aliae. Natus est semel Christus, mortuus est semel, resur-*

* Pag. 582. Vel 514. edit. genev. A. 1662.

resurrexit semel; & egregii concionatores declamare solent in generaliis: Christus nascitur, glorificatur: Christus e coelis, occurrere: Christus super terram, exaltemini. Et pietas pie dictum, pie intelligit, &c. Episc. elienensis contra cardin. Beljarm. Apolog. cap. 8. pag. 184. Vos tollite de missa transubstantiationem vestram; nec diu nobiscum liserit de sacrificio. Memoriam ibi fieri sacrificii, damus non inviti: sacrificari ibi Christum de pane factum, nunquam daturi sacrificii vocem. Et paulo post: Nec a voce vel sacrificii, vel oblationis abhorremus. Legantur etiam, quae habet in concione anglicana de Imaginationibus pag. 35. ubi Patres affirmat usos non minus verbo sacrificii, quam sacramenti; altaris, quam mensae; offerendi, quam manducandi, sed utrisque promiscue, ut ostenderent, utrumque ibi peragi. Videatur etiam Casaub. in Resp. ad Epist. cardin. Perrenii pag. 52. de sacrificio in Ecclesia christiana, & episc. Eliensis jam nominatus concione 77. de Resurrectione pag. 453, aliique complures.*

Panem & vinum aliquo modo in missa Deo offerri, sacra scriptura clare & diserte non docet. Ex loco famoso Gen. 14. 18. *Melchisedec rex Salem* מלכִּי־צֶדֶק protulit, vel, ut alii vertunt, obtulit panem & vinum: & erat (alii, erat enim) sacerdos Dei altissimi, & benedixit ei, evinci necessario non posse, ingenue fatetur cardin. Cajetanus ipse: non posse, inquam, necessario evinci, quod Melchisedec obtulerit panem & vinum Deo; ac proinde argumentum, quod petitur a sacerdotio

* Pag. 52.] Seu pag. 925.

Melchi-

Me
q
in
no
tur
de
cit
Pa
Pic
in
333
est
ne
bui
De
cto
bas
in
eg
tur
Ro
cir
de
nu
cap
th
tur
ne
no
da
ten

Melchisedeci, utut figura fuerit Christi, illius-
 que sacerdotium, ad probandum, quod Christus
 in ultima coena panem & vinum Deo obtulerit,
 non latis habere roboris: *Nihil*, inquit, *hic scribi-*
tur de sacrificio seu oblatione, Pag. 447.) *sed*
de prolatione seu extractione, quam Iosephus di-
cit factam ad reficiendum victores. Consentiunt
 Pagninus & Vatablus, & omnium fusissime P.
 Picherell. dissert. de Missa cap. 2. p. 116. & seq. &
 in appendice de Missa contra Maldonatum p.
 333. & seq. Sed Patres magno consensu, qui non
 est spernendus, affirmant, Melchisedecum pa-
 nem & vinum non tantum protulisse & exhi-
 buisse Abrahamo ad alendum exercitum, sed
Deo primum, quem praeclarissimae victoriae au-
 ctorem agnoscebat, usitato modo, *obtulisse & li-*
basse: ac proinde & *Christum*, cujus ille figura fuit,
 in institutione eucharistiae, *ut sacerdotem idem*
egisse. Testimonia Patrum, cum graecorum,
 tum latinorum, magno studio collegit post alios
 Romanenses Bellarm. de Missa lib. 1. cap. 6. Id-
 circo illis recensendis nos supersedebimus. Un-
 de inter Protestantes Andr. Chraftovius, polo-
 nus, de Opificio missae lib. 1. contra Bellarm.
 cap. 4. de sacrificio melchisedechiano differens,
 thesi 65. inquit: *Etsi autem utraque pars non niti-*
tur expresso scripturae testimonio, dum haec ait, pa-
nem oblatum fuisse ad sacrificandum, illa vero,
non ad sacrificandum, sed militibus ad reficien-
das corporis vires; tamen propior est illorum sen-
tentia veritati, qui unius convivii putant fuisse duas

Vv

actio.

actiones. Hic enim regale sacerdotium ostenditur, non ex militum sustentatione vitae, sed ex sufficienti hostiarum oblatione & Abrahæ benedictione. Et thes. 66. Consensum porro & interpretationis harmoniam, christianis pastoribus abicere non licet: idque cum propter apostolici seculi vicinitatem, tum propter singularem omnium concordiam, quæ in omnibus locis habetur. Cujusmodi consensum neque sanctorum invocatio, neque purgatorii ignea lotio habere possunt, quia in his & aliis controversiis apud Patres diversa invenitur locorum scripturas interpretatio, hic autem omnium veluti conspiratione, oblatio Melchisedeci sacra proponitur; ut non tantum Abrahæ militibusque, sed etiam Deo incruentum sacrificium symbolice oblatum videatur. Quod si nonnulli doctores Melchisedecum panem & vinum Abrahæ dedisse asserunt, primariam tamen illam oblationem, quæ sit Deo, non negant, sed in consequenti antecedens ponunt. Quod confirmat testimonio Chrysostomi homil. 33. & 66. in Genesin, & Augustini lib. 1. contra adversarium legis & prophet. cap. 20. & thes. 68. adducit testimonia Patrum, (Pag. 448.) qui loquuntur de oblatione Melchisedeci, & impletionem ejusdem figurae in eucharistia per Christum. Et thes. 72. ad præcipuam Protestantium objectionem respondens, ait: *Apostolus minima quaecunque excutiens, omiserat factam a Melchisedeco panis & vini oblationem, non propter auditorum tarditatem & indignitatem, sed propter historiarum notitiam, & rei propositæ excellentiam: non,*
inquam

inquam, propter indignitatem, quia erant fideles; nec propter tarditatem, quia illis altissima de Filii Dei generatione, & humani generis redemptione mysteria sunt ab eo exposita. Et quamvis apostolus dicat cap. 5. De quo grandis est nobis sermo & interpretabilis ad dicendum, quoniam imbecilles facti estis ad audiendum; tamen haec redargutio dispositionem magis, quam perfectum habitum sonat. Ait enim, se de iis meliora sperare. Notitiae igitur causa omisit prolationem panis & vini, quae piis atque bonis ultro involat, quoties de sacrificio crucis ex collatione melchisedechiana loquitur. Dum ergo vocat apostolus sermonem ininterpretabilem, de toto, non de parte istius dogmatis accipiendum est; neque tantum de omissa oblatione panis a Melchisedeco facta, sed etiam de explicato & scriptis commemorato Dei mysterio intelligi debet, quandoquidem hoc textus ipse requirit. Porro thesi 74 contra Bellarminum differens, inquit: Benedicere, decimas accipere, oleo insensibiliungi, nullique succedere, & esse sine genealogia, possunt esse in scripturis, multis communia. Nam & Adam & Abel nemini successerant, & Heliae genealogia non describitur, & Levitae populo benedicebant. En tibi concedo, Bellarmine, panis & vini oblationem sic pertinere ad sacerdotium Melchisedeci, cum sit proprius ejus actus, ut ne aaronico quidem competat. Nam ibi sacrificium panis & vini erat, ut pars quaedam & quasi condimentum alterius sacrificii, nec simul panem solum cum

vino Deo offerebant. *Quid hinc statuis? Realem Christi oblationem? At haec illatio non ad sacramentalem, sed ad personalem veritatem pertinet.* Et thesi 75. *Poterit autem quispiam dicere: nos invicem pugnare, aliorumque rationes alios expugnare. Sed quicumque principalem controversiae statum intuebitur, optime videbit, nos mutuo nobismet ipsis inservire. Quas enim affert vel Calvinus, vel Chemnitius rationes, non panis & vini, benedictionem,* Pag. 449.) *sed realem corporis & sanguinis Christi, sub speciebus panis & vini oblationem expugnant. Nam & judaicarum figurarum explicatio, & methodus illa scribendi ad Hebraeos, commemorationem Christi symbolicam non extinguunt, sed oblationem corporis incorporei ac invisibilis papisticam: quandoquidem ibi apostolus confert legales umbras cum sacrificio principali, non cum sacrificio minus principali. Denique thesi 81. Ex vi igitur historiae praefigurantis hoc mysterium, atque etiam consensu Patrum orthodoxo adhibito, neque refutationem nostrae partis, neque argumentorum jesuiticae familiae constitutionem pertimescimus, sed in Domino Deo confidenter dicimus, Melchisedeci oblationem typicam non admittere invisibilis Christi immolationem. Haec omnia ille, quae ideo adscripti, quia nemo Protestantium hanc rem fusius pertractat. Quare totum istud caput diligenter legatur.*

Franc. Masonus, anglus, de Ministerio anglicano, l. 5. c. 3. p. 573. *Sacrificasse Melchisedecum, multae rationes Patribus suadere poterant. 1. Melchisedechi*

sedechi, addo etiam & Abrahami, pietas & religio.
 2. Munus sacerdotale. 3. Mos antiquorum, quibus,
 post partam victoriam, sacrificare erat in usu positum.
 Denique ne convivium quidem egregia sine sacrificio
 iniuri solebant. Quare si haec opinio proponatur
 tantum, ut conjectura humana, hunc honorem
 Patribus delatum esse volumus, ut eandem, tanquam
 non improbabilem, amplectamur: verum si
 obtrudatur, ut dogma theologicum necessario
 credendum, penitus repudiamus, quia fundatur in
 humanis duntaxat conjecturis, non in divinis scripturis.
 Thom. Mortonus, angulus, & * episcopus, de Eucharistia lib. 6. cap. 3. sect. 1. Quia
 quaestio de prolatione panis & vini Abrahamo, &c.
 a Melchisedecho facta, quo scilicet, sine, an ut Deo sacrificare,
 an (ut multi existimaverunt) tantum ad reficiendos
 Abrahae milites id egerit, Patrum iudicio, illorum
 scilicet, qui sacrificium id appellaverunt, exploranda venit.
 Hoc supponimus cum Bellarmino lib. 1. de Missa c. 6. quod panis & vinum prolata,
 Deo fuerint per Melchisedechum oblata, & non tantum
 Abrahamo exhibita. Cautè sane: neque enim illum latere potuit,
 nisi volentem & ultro, quae esset Patrum super hac re sententia.
 Pag. 450.)

Litem de aeternitate sacerdotii Christi secundum
 ordinem Melchisedec, rectè ait Chastovius thes. 80. legem
 subalternorum tollere posse. Si enim ea, quae subalterna
 sunt, non pugnant, neque aeternitas chemnitiana, neque
 aeternitas bellarminiana

V v 3

inter

* Episcopus] Vide pag. 414.

inter se pugnabunt. Chemnitius enim aeternitatem considerat ratione causae, & effectus sacrificii crucis: Bellarminus autem ratione dispensationis mysteriorum Dei, & applicationis. Quare frustra expugnare nititur Bellarminus rationes Chemnitii, cum sint fundatae in petra verbi Dei. Chemnitius non est adeo demens, ut nesciat, quid sit, quod Paulus ait: Mortem Domini annuntiabitis, donec veniat. Aeternitatem infinitam optime Chemnitius in sacrificio crucis ostendit; finitam Bellarminus in sacramentali oblatione non inueniſſe inquit, si modo recte intelligit: Nam & antiqui scripturae interpretes oraculum hoc Ps. 110. Juravit Dominus & c. tu es sacerdos in aeternum, secundum ordinem Melchisedec, ad formam exterioris sacrificii applicant. Quod probat testimonio Augustini lib. 1. contra adversarium legis & prophetarum, cap. 20. & Anselmi in 5. cap. ad Hebr. Tu es sacerdos, id est, sacra dans per te & per tuos; In aeternum, id est, quamdiu durabit hoc seculum: quia non transibit sacerdotium Christi, ut aliud succedat, sicut transiit leviticum. Quin ipse Paulus dicens, Mortem Domini annuntiabitis, donec veniat, an non aperte indicat, finitam aeternitatem dispensationis mysteriorum Dei? Haec ille. Disputat quidem Gabr. Vasquez contra sententiam Bellarmini aliorumque in 3. Thomae, Disp. 85. cap. 3. ubi dicit, se non posse sepius mirari theologos sui temporis doctissimos, qui censent, ex vita aeterna & perpetua ipsius Christi sub ratione hypostatice, non recte colligi perpetuitatem sacerdotii

dotii ejus. Sed quam solida sit illius refutatio, judicet lector aequus & harum rerum intelligens.

Sed ut dimisso sacrificio melchisedechiano ad propositum redeamus, dicimus, licet ex scriptura clare & dilucide evinci non possit, *panem & vinum in missa offerri*, Patres tamen passim hoc docere, ut constat ex Irenaeo lib. 4. cap. 32. ex variis Cypriani locis, ex Fulgent. lib. de Fide ad Petrum diaconum cap. 10. aliisque fere innumeris. In liturgia etiam latinae Ecclesiae, cum ante consecrationem dicunt, *Suscipe, sancte Pater, hanc immaculatam hostiam*, certe pronomen *hanc* (Pag. 451.) demonstrat ad sensum id, quod tunc manibus tenent; id autem panis est, ut fatentur ipsimet Romanenses. Et similes sunt in liturgia non paucae sententiae, quae panem offerri clarissime demonstrant. Eodem modo intelligunt pleraque canonis verba etiam doctissimi Protestantes. Sed in re clara & certa non est necesse diutius immorari. *Panis eucharisticus Deo consecratur*, quia de profano seu non sacro sacer fit: Deo etiam specialiter dedicatur, ut constat ex rebus factis, & verbis dictis circa ipsum. Ideo negari non potest, quin Deo specialiter offeratur: illi etiam oblato advenit benedictio, advenit comestio. Immo ad hoc offertur ac benedicitur, ut comedatur. Fit igitur ibi quodammodo sacrificium panis, qui offertur Deo, & circa quem, ex Christi instituto, tot mystica verba dicuntur, & ritus sacri per-

aguntur, ut recte * Casalius de Sacrificio missae lib. I. cap. 20.

Dicunt etiam S. Patres, in eucharistia offerri, & sacrificari ipsum Christi corpus, ut ex innumeris pene locis constat, sed non proprie & realiter omnibus sacrificii proprietatibus servatis; sed per commemorationem & repraesentationem ejus, quod semel in unico illo sacrificio crucis, quo alia omnia sacrificia consummavit Christus, summus sacerdos noster, est peractum, & per piam supplicationem, qua ecclesiae ministri propter unici illius sacrificii perpetuam victimam, in caelis ad dextram Patris assistentem, & in sacra mensa modo ineffabili praesentem, Deum patrem humilime rogant, ut virtutem, & gratiam hujus perennis victimae, ecclesiae suae, ad omnes corporis & animae necessitates, efficacem esse & salutare esse velit. Disertissime enim affirmat apostolus Hebr. 10. 14. esse tantum unicam oblationem Christi, qua consummavit in sempiternum sanctificantes; adeo ut non sit amplius oblatio pro peccato. v. 18. Similiter Patres docent: ut Chrysostomus, quo crebrius nemo hujus sacrificii meminit, in cap. 10. epist. ad Hebr. (ubi quum, quod in ecclesia peragitur, sacrificium θυσίαν nominasset, continuo subjungit, sive explicationis, sive etiam correctionis loco, μάλλον δὲ ἀναμνησκν θυσίας) Ambrosius in eundem locum, Euseb.

* Casalius.] Qui pronomen habet *Caspari*, distinguendus a *Joh. Baptista*, autore Splendoris urbis Romae & rom. Imperii, ac Veterum christ. rituum,

Euseb. de Demonstrat. evangel. lib. 1 cap 10.
Cyprian. (1) lib. 2. epist. 3. *Pascho est enim Domini,* Pag. 452.) *sacrificium, quod offerimus.* Theodor. in Hebr. 8. Theophylact. in Hebr. 10. Augustinus (2) epist. 23. quae est ad Bonifacium, episcopum, & lib. 20. contra Faustum cap. 21. auctor (3) libri ad Petrum diaconum de Fide, cap. 19. aliique quamplurimi, quorum testimonia summa diligentia collegerunt alii viri doctissimi, quos consulesis, praesertim Patres ipsos.

Quotquot autem Romanenses defendunt, in missa *vere & proprie corpus Christi sacrificari*, mirum, quam ipsis aqua haereat, & inter se pugnantibus sententiis concertent. Novem opiniones super ea re affert episc. antuerpiensis Malderus tract. 10. de Justitia & Jure cap. 3. quas omnes refellere nititur, ne Bellarmini quidem sententia excepta, quam sexto ponit loco. Ipsius etiam Malderi sententia nihilo aliorum sententiis melior est. In omni certe vero & proprie sic dicto sacrificio, necesse est, ut victima destructiva quadam mutatione consumatur, ut ipsi commu-

V v 5

niter

- (1) Lib. 2. epist. 3.] Seu epist. 63. quae est ad Coecilium. Et allegatum testimonium quidem exstat in num. 12.
(2) Epist. 23.] Pag. 91. edit. reinhartinae.
(3) Libri ad Petrum diac. de Fide] Qui exstat in tomo 3. operum S. Augustini; sed non est ejus, verum *Fulgentii*, testibus, praeter Erasmus, Lovanienses & Molanum, Bellarmino de Script. eccles. p. 98. Du Pin tom. 3. de la Biblioth. eccles. p. 230. Riveto Crit. S. lib. 4. c. 12. p. 419. Cave Hist. lit. p. 173. Gerardo in Patrol. p. 363. & Placcio de Scrij tor. pseudon. p. 155.

niter fatentur. At in missa corpus Christi neque destruitur, neque mutatur, ut constat. Nam quod ait Bellarminus de Missa lib. 1. cap. 27. cum aliis multis, *corpus Christi nullam in se laesionem pati, neque esse suum naturale amittere, cum manducatur in eucharistia, amittere tamen esse sacramentale, & proinde desinere realiter esse in altari, desinere esse cibum sensibilem*, ridiculum est & ineptum subterfugium: nam si corpus Christi vere destruitur destructione sacramentali, (licet non naturali, quia jam est impatibile) quia per destructionem specierum cessat esse, ubi fuerat, pariter etiam Deus ipse immutari & destrui dicendus esset, cum desinit esse, ubi fuerat, per destructionem rei, in qua erat, aut ejusdem annihilationem. Responsio a Vasquez recens excogitata, sacrificium aliquod esse *absolutum*, aliquod autem esse *relativum* seu commemorativum, in quo quamvis non fiat immutatio rei, quae hoc modo offertur, reperiatur tamen vera significatio, & nota divinae omnipotentiae, sicut in sacrificio absoluto; videtur ad veritatem propius accedere, non tamen satis solida est. Nam posito, de quo tamen maxime quaeritur, Christum contineri sub speciebus, nunquam vel suis persuadebit, rem illam, quae nullo modo in se immutatur, etsi praesens sit, Pag. 453. vere & proprie in sacrificium offerri ob representationem aliquam mortis praeteritae ejusdem illius rei. Neque etiam per Christi vivi & gloriosi praesentiam in eucharistia video, quomodo

modo significetur, Deum esse autorem vitae & mortis, qva in re essentiam sacrificii constituit aliis omnibus antea incognitam, ut recte Andr. Rivetus in Psalm. 40. pag. 283. commentatur. Vide Vasquezium in 3. part. Thomae tom. 3. disp. 222. cap. 8.

Longe modestius & verius veteres Romanenses super hac re, quam recentiores multi, senserunt. Lombardus lib. 4. dist. 12. *Quaeritur*, inquit, *si, quod gerit sacerdos, proprie dicatur sacrificium, vel immolatio? & si quotidie Christus immoletur, vel semel tantum immolatus sit?* Ad hoc breviter dici potest, illud, quod offertur, & consecratur a sacerdote, vocari *sacrificium & oblationem*, qvia memoria est & repraesentatio veri sacrificii, & sanctae immolationis factae in ara crucis. *Et semel Christus mortuus in cruce est, ibique immolatus est in semet ipso: quotidie autem immolatur in sacramento, qvia in sacramento recordatio fit illius, quod factum est semel.* Bellarminus inepte respondet lib. 1. de Missa cap. 15. *Lombardum hoc loco accipere nomen sacrificii & immolationis pro occasione, &c.* An autem sit, quod sacerdos gerit, sacrificium proprie dictum, Lombardum non quaerere, sed praesupponere, ut omnibus notum sit. Nam duas Lombardi quaestiones & solutiones pro unica ponit. Neque enim ille quaerit, An, quod gerit sacerdos, sit dicenda Christi occisio? nefas enim est, hoc asserere; sed primo interrogat, An, quod gerit sacerdos, proprie dicatur, sacrificium, vel immolatio? hoc est, an Christus realiter

realiter

realiter in cœna Deo in sacrificium offeratur? Et ad hanc quaestionem respondet, *Christum non vere, nec proprie, sed commemorative ac repraesentative in cœna Deo offerri*. Secunda autem quaestio est, An semel tantum Christus immolatus sit, an vero quotidie in eucharistia immoletur? Et ad hanc quaestionem Lombardus respondet: *Semel in cruce, quotidie in sacramento*. In Sacramento autem, quia ibi recordatio fit illius, quod factum est semel, ut recte Andr. Chraſtov. l. cit. cap. 10, theſi 86.

Neque aliter sensit Thomas in Summae part. 3. q. 83. art. 1. *Duplici ratione*, Pag. 454.) inquit, *celebratio hujus sacramenti dicitur immolatio Christi: primo quidem, quia, sicut dicit Augustinus ad Simplicium, solent imagines earum rerum nominibus appellari, quarum imagines sunt. Celebratio autem hujus sacramenti, imago quaedam est repraesentativa passionis Christi, quae est vera ejus immolatio. Et ideo celebratio hujus sacramenti dicitur Christi immolatio. Vnde Ambros. super epist. ad Hebr. cap. 10. dicit: In Christo semel oblata est hostia ad salutem sempiternam potens. Quid ergo nos? nonne per singulos dies offerimus? Sed ad recordationem mortis ejus. Alio modo, quantum ad effectum passionis Christi: quia scilicet per hoc sacramentum participes efficimur fructus dominicae passionis. Vnde in quadam dominicali oratione sacrata dicitur: Quoties hujus hostiae commemoratio celebratur, opus nostrae redemptionis exercetur. Frustra hic Bel-*
larm,

larm. l. c. respondet, S. Thomam, ut & alios Scholasticos non fuisse sollicitos de eo, quod nunc est in controversia, sed solum, qua ratione sacrificium missae possit dici Christi immolatio, ist est, occisio; & ideo fere respondere solere, dici immolationem, quia est repraesentatio immolationis, vel quia habet effectum similem cum ipsa vera & reali Christi occisione. Sed si hoc effugium obtineat, certe doctrinam Thomae de re maximi momenti, quantumvis doctus & subtilis fuerit, ut & aliorum multorum Scholasticorum, valde mancā & diminutam, fuisse, necesse est fateatur. Atat nunc vident noctuae, quod antea aquilaenon viderunt.

Lyranus in Hebr. 10. *Illud, quod emundat peccatum, oportet, quod sit caeleste & spirituale: & istud, quod est tale, habet efficaciam perpetuam, & per consequens non est reiterabile. Sic autem est dicendum de oblatione Christi in cruce, ratione deitatis adjunctae: & ideo non reiteratur, quia semelfacta, sufficit ad delendum omnia peccata commissa & committenda. Sed ad hoc dices: Sacramentum altaris quotidie offertur in ecclesia, &c. Dicendum, quod * non est ibi sacrificii reiteratio, sed unus sacrificii in cruce oblatis quotidiana commemoratio. Propter hoc dicitur Luc. 22. 19. Hoc facite in mei commemorationem: quia idem offertur, quod ipse obtulit.* Pag. 455.) Erasmus in Apologia adversus monachos hispan. tom. 9. operum pag. 867. *Fateor, missam esse sacrificium, licet non eodem modo, quo Christus verum sacrificium*

* Non est ibi sacrificii reiteratio.] Vide pag. 457. 458.

cium peregit in cruce: totoque pectore dissentio ab his, qui contendunt, missam esse abrogandam. Et paulo post: De rationibus, quibus eucharistia dicatur sacrificium, adhuc disputatur inter theologos; quemadmodum multa disputantur de primatu Pontificis; quod genus, an sit supra Concilium universale, nec ne.

Concil. provinc. colon. celebratum anno 1536. de Administratione sacramentorum cap. 27. Docendus item est populus, quale sit missae sacrificium, nempe repraesentativum. Semel quidem Christus mortuus est, justus pro injustis, semel in manifestatione sui corporis, in distinctione suorum membrorum omnium, &c. & tamen quotidie immolatur in sacramento, non quod toties Christus occidatur, sed quod illud unicum sacrificium mysticis ritibus quotidie renovetur, quotidianaque recordatione mortis Domini (qua liberati sumus) in edendo & potando carnem & sanguinem, quae pro nobis oblata sunt, hoc ipsum repraesentetur, quod olim factum est; facitque oblatio ista sacramentalis moneri nos, tanquam videamus praesentem Dominum in cruce, elicientes subinde nobis ex illo fonte inexhausto gratiam salutarem, immolamusque hostiam pro vivis & defunctis, dum pro illis Patrem per Filii mortem deprecamur. Enchirid. colon. de Eucharistia (cujus auctor fuit * I. Gropperus) pag. 65. Patres non dubitarunt, hoc Christi corpus in altari, sacrificium & salutarem victimam appellare; ratio-

* I. Gropperus,] Vide pag. 99.

ne sacrificii, quod in cruce oblatum est semel. Et pag. 66. Quatenus Ecclesia verum corpus & verum sanguinem Christi Deo patri offert, sacrificium, mere repraesentativum est ejus, quod in cruce semel est peractum. Et pag. 67. Dum non habemus, quod Deo dignum offerre valeamus pro omnibus, quae retribuit nobis, calicem salutaris accipimus, id est, passionem ejus, repraesentantes Deo Patri opus nostrae redemptionis, ut illius sacrificii semel in cruce pro nobis oblato, & nostra commemoratione reficati, participes facti, maneamus & vivamus in ipso, per ipsum. Passio pag. 456.) enim Domini, est (ut inquit Cypr. ad Caecil.) sacrificium, quod offerimus, id est, quod offerendo repraesentamus, memores illius unici & summi sacrificii, & sanctae immolationis in cruce factae. Immolatur ergo Christus in altari, sed sacramentaliter & mystice, quia in sacramento recordatio illius fit, quod factum est semel. Et paulo inferius: Quibus verbis quid aliud inculcat B. ille pater, (Chrysost. homil. 17. ad Hebr.) quam quod in hoc sacrificio ex parte rei oblatae sit verum corpus Christi, quum dicat, unam ubique esse Christum, & hic plenum & illic plenum, & utrobique unum corpus. Sed quod ad oblationem nostram attinet, eam esse exemplar illius in cruce factae, hoc est, sacrificium repraesentativum. Citatur in eandem sententiam Antididagma colon. & liber a Caesare propositus ad rationem concordiae in eundam in controversiis religionis art. 19. apud Goldastum Imperial. constit. tom. 2. pag. 197. cum aliis
qui

qvibusdam a Richardo Fieldo in Appendice lib. 3. ultimae edit. pag. 211. & seq. Illum adi, qvia nos brevitati studemus.

Wicelius Examine catechistico *missam* definit, *quod sit sacrificium rememorativum*, item *laudis & gratiarum actionis*. Et in Examine ordinandorum inquit: *Missae est recordatio passionis Christi, in publico Christianorum conventu, ubi a multis aguntur gratiae ob pretium redemptionis*. Cassander (1) in Consult. de Sacrificio corporis & sanguinis Christi: *Manifestum est, veterem illam Ecclesiam ita semper sensitse: Corpus & sanguinem Christi semel in cruce oblata, ad salutem totius mundi, victimam esse perpetuam, quae semel oblata consumi non potest, sed efficax manet ad remissionem quotidianorum delictorum. Quare & Christus in caelis perpetuum habens sacerdotium, quotidie hanc perennem victimam pro nobis quodammodo offert, quando apud Patrem interpellat pro nobis. Itaque Ecclesiae ministri, idem illud corpus Christi, ex ipsius mandato, quotidie offerunt, per mysticam repraesentationem, & commemorationem sacrificii semel peracti, cujus sacrificii perpetuam victimam, in caelis ad dexteram Patris assistentem, in sacra mensa praesentem habent; per quam Deo Patri supplicant, Pag. 457.) ut virtutem & gratiam hujus perennis victimae Ecclesiae suae, ad omnes corporis & animae necessitates, efficacem & salutarem esse velit. Concil. trid. Sess. 22. c. 2. (2) Non igitur*

(1) In Consult.] Pag. 99°.

(2) Non igitur] Pag. 999. apud eund. Cassandrum.

igitur hic novum est sacrificium, nam & eadem hic est hostia, quae in cruce oblata fuit, & sacrificii illius in cruce peracti in mysterio commemoratio, & continuati in caelis sacerdotii, & sacrificii Christi in imagine repraesentatio. Vide eundem (1) paulo post de iteratione oblationis Christi semel factae in cruce, quam negat, & ex loco Lyranii in Hebr. 10. (2) supra adducto refellit, utpote a quo, ut inquit, pulcherrime huius sacrificii ratio exposita sit. Et rursum (3) ibidem: Deinde est sacrificium corporis Christi; in quo primum consideratur res oblata, hoc est, ipsum corpus Christi, quod unicum est perpetuum & propitiatorium sacrificium; non quidem quatenus hic a terreno sacerdote in altari quotidie offertur in mortis commemorationem, sed quatenus a summo & aeterno sacerdote in ara crucis semel est oblatum. Deinde sacrificii, & oblationis voce intelligitur ipsa actio, seu modus offerendi, qui longe alius est ab eo, qui factus est in ara crucis; quamvis hostia, quae offertur, eadem sit: ibi enim oblatum est hoc corporis sacrificium per passionem & mortem, hic per passionis & mortis mysticam recordationem & repraesentationem. Et rursum: Cum Christus sacerdos in aeternum sit, perpetuum quoque habet sacrificium: nam hostia illa semel in cruce oblata perpetuam habet vim & efficaciam, ad omnia corporis & animi bona conferenda. Itaque a Christo sempiterno sacerdote, pro salute membrorum suorum

Xx

in

(1) Paulo post.] Pag. 1000.

(2) Supra adducto.] Pag. 454.

(3) Ibidem] Pag. 1004.

in rei veritate offertur, dum pro nobis apud Patrem intervenit; hic autem offertur in imagine & mysterio, cum externis precibus & interna fide & devotione, hostiam illam unicam, nomine totius Ecclesiae, sacerdos Deo Patri sistit, & per eam sacrificium hoc laudis & fidei ac devotionis, gratum & acceptum esse postulat.

I. Barnesius in Catholico-romano pacifico §. 7. *Cum unicum sit sacrificium crucis proprie dictum efficax & sempiternum, in missa non fit nova iteratio sacrificii alterius proprie dicti. Recte tamen in missa dicitur a S. Patribus offerri, & sacrificari corpus Christi, 1. eo sensu, quo asserunt, Ecclesiam, quae est corpus Christi mysticum, offerre in missa semet ipsam & preces. August. de Civit. Dei lib. 10. cap. 20. & cap. 6. Pag. 458.) 2. quia in missa repraesentatur & commemoratur sacrificium crucis & passionis Christi, nuncupatur sacrificium commemorativum. 3. capiendo tamen sacrificium passive, pro sacrificio, noviter applicato nobis, recte asseritur sacrificium missae, quia in ea continetur corpus Christi, quod fuit vere sacrificatum in unico illo sacrificio crucis, quo alia omnia sacrificia consummavit. Et in Paralipom. Paulus Hebr. 10. docet, esse tantum unicam oblationem Christi, qua suos perfectos reddit, v. 14. adeo ut, v. 18. non sit amplius oblatio pro peccato. Ex eo constat, non esse iterationem seu novitatem secundi sacrificii in missa. Quare Patres, qui docent, in missa peragi sacrificium de novo, debent exponi uno ex modis relatis in §. 7. Quod pulchre docet Cassand. in Consult. de Sacrificio*

cio

cio art. 23. ubi ait, manifestum esse, veterem illam Ecclesiam ita semper sensisse, &c. Dicta omnia Cassandri * supra citata sunt. Concludit tandem Barnesius: *Et in hoc sensu admittitur hic incruentum sacrificium, & per hoc satisfit omnibus Patribus adductis a Bellarm. lib. 1. de Missa cap. 15. pro iteratione sacrificii veri.*

I. Ferus in Genes. cap. 14. *Iustissime sacrificium hoc sacramentum nominatur, tum quia verus usus hujus sacramenti est, ut in sumptione ejus Deo laudes & gratias offeramus, tum quod in ipso repraesentatur, & quasi ob oculos ponitur unicum illud sacrificium, quod Christus in cruce perfecit, ac Deo sistitur crucifixus ille filius ejus, admoneturque, ut propter ipsius passionem & mortem nobis propitiari dignetur. Denique etiam per sacramentum hoc admonemur, ut nos ipsos Deo offeramus. Congruè igitur sacrificium dicitur etiam ab antiquis. Caetera, & multa alia in eandem sententiam, lege apud autorem ipsum ibidem, & alibi. De Petri Picherelli sententia super hac re satis constat ex ejusdem dissertatione de Missa. Legatur etiam archiep. spalat. lib. 5. de Republ. eccl. cap. 6. fusc hac de re differens, & autor Examinis pacifici, cap. 1. vers. anglic. p. 15. 16.*

De contentionibus inter Romanenses ipsos in Concil. trid. agitis, *An Christum scilicet in cena se ipse obtulerit, an vero praeceperit tantum, ut post mortem suam perpetua in Ecclesia oblatio fieret &*

Xx 2

• Supra] Pag. 456. 457.

fieret &

fieret? Pag. 459.) quod natura sacrificii verum & proprium sacrificium in cœna offerri non permetteret, vide Histor. Concil. rrid. lib. 6. (1) p. 613. edit. francof. *Haec controversia non, ut solet, multos a paucis, sed tam theologos, quam Patres in partes prope aequales dissecuit, atque a contentione prope absuit. Priores enim, quippe praesidentiores, alteram opinionem inculcabant uti erroneam, anathema requirantes, quo silentium eis imperaretur, haereseos damnatis omnibus, qui dicerent, Christum non obtulisse semet ipsum in cœna sub speciebus sacramentalibus. Alteri contra affirmabant, non esse eam temporum conditionem, ut dogmatis fidei firmamenta quaerenda sint a rebus incertis novisque opinionibus, ab Ecclesia veteri nec auditis unquam, nec cogitatis, sed id tenendum, quod ex S. scriptura & Patribus liquidum certumque, Christum videlicet oblationem praecepisse. (2) Ibidem etiam ut legere est, Georgius Ataides, theologus lusitanus, licet missam esse sacrificium agnosceret, ex apostolica traditione & Patrum communi consensu, argumenta tamen ad id evincendum ex scripturis ab aliis adduci solita, ut de Melchisedeco, de agno paschali, de loco Malachiae, de muliere samaritana, de verbis institutionis, Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur, & sanguis, qui pro vobis effunditur, de participando sacrificio Judaeorum, & de mensa daemoniorum,*

(1) Pag. 613. edit. francof.] Seu pag. 942. edit. lipsl. A. 1699,

(2) Ibidem etiam] Pag. 943.